Максим Шестак

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА»

У статті аналізуються основні наукові підходи та зміст поняття «державна інвестиційна політика», що є ключовим елементом для розуміння її ролі та призначення в суспільному розвитку.

Ключові слова: державна інвестиційна політика, інвестиційний менеджмент, підходи, функції.

Shestak M. Teoretical and methodological ground of essence of concept „public investment policy”. *This article deals with main problems of the theoretical meaning of the term «The state investitional politics».*

Key words: state investitional politics, investitional management, approaches, functions.

Проблеми інвестування для сучасної економічної науки і для політології належать до найважливіших, оскільки не лише стан виробництва, соціально-технічний стан в економіці, але й увесь процес стабілізації і прогресу держав залежить від ефективності інвестиційної політики держави загалом. Ідеться про оптимізацію, вивіреність перш за все державної інвестиційної політики, розуміння суті якої в науковому, суспільному плані було і залишається неоднозначним. Особливо якщо брати до уваги складність економічних трансформаційних процесів, світові і локальні економічні кризи і інші фактори.

Державна інвестиційна політика була і залишається в центрі уваги багатьох зарубіжних та вітчизняних фахівців. Серед останніх варто перш за все назвати імена П. Дзюби, І. Бланка, В. Базилевича, М. Борща, Є. Влізла, А. Гойка, А. Гальчинського, П. Гайдуцького, Н. Гуляєвої, А. Дудки, С. Єрохіна, В. Корнєєва, О. Кириченка, В. Міщенка, А. Мертенса, А. Музиченка, Т. Майорової, А. Пересади, М. Педана, Є. Панченка, А. Пехніка, М. Порвіна, О. Рогача, В. Польшакова, С. Трифонова, Н. Ткаленка, А. Черепа, Д. Черваньова, М. Чумаченка, Н. Шевченко, В. Шевчука, В. Федоренка та інших. Так лише в останні роки було захищено в Україні низку дисертаційних робіт, що безпосередньо стосуються державної інвестиційної політики, серед яких, зокрема, виділимо такі: Є. Влізло «Формування ефективного механізму державного регулювання інвестиційного потенціалу в Україні» (Донецьк, 2011); М. Порвін «Механізми удосконалення державної політики в Україні» (Київ, 2011); Н. Шевченко «Розвиток державної інвестиційної політики України» (Київ, 2010) та ін.

Разом із тим, у науковій літературі з цієї проблематики (інвестиційна політика) перш за все бракує більш-менш усталеного визначення поняття (і сутнісного характеру) «державна інвестиційна політика».

Слід найперше розрізняти поняття «інвестиційний менеджмент» (воно більш вузьке і предметне) і «державна інвестиційна політика» (воно цілісно-стратегічне. Виглядає це таким чином.

З усіх визначень поняття «менеджмент інвестиційний» загалом вважаємо за доцільне брати те, що подано у словнику «Менеджмент», виданому у 2007 році в МАУП. «Менеджмент інвестицій-

ний, – зазначається в ньому, – система управління інвестиційним процесом. Головна мета – забезпечити реалізацію загальної та фінансової стратегії компанії» [1, с. 291]. При цьому важливо брати до уваги ту обставину, що інвестиційний менеджмент покликаний створити умови для того, щоб: а) забезпечити максимізацію прибутків від інвестиційної діяльності; б) зменшити можливі інвестиційні ризики; в) забезпечити якомога більшу стабільність і платоспроможність організації.

Специфічним є і сам зміст, сутність менеджменту як соціально-управлінського процесу. «Інвестиційний менеджмент, – пише В. Федоренко, – це процес управління всіма аспектами інвестиційної діяльності суб'єкта підприємництва» [2, с. 11]. Він же вводить доречну класифікацію інвестицій, а саме:

– за об'єктами вкладання коштів (майна);

– за характером участі в інвестуванні (прямі, непрямі інвестиції);

– за періодом інвестування (довгострокові, короткострокові);

– за формами власності інвесторів (приватні, державні інвестиції);

– за регіональною ознакою (внутрішні, іноземні) [2, с. 10].

Зрозуміло, що інвестиційний менеджмент має власні, йому притаманні функції, а саме:

а) дослідження і прогнозування інвестиційного середовища;

б) розробка стратегічних напрямів інвестиційної діяльності;

в) розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів;

г) пошук і оцінювання інвестиційної користі проектів;

д) оцінювання інвестиційних якостей фінансових інструментів;

е) формування і оцінювання інвестиційного портфеля;

є) поточне планування та оперативне управління реалізацією окремих програм і проектів;

ж) підготовка рішень про своєчасний вихід з неефективних проектів і програм.

Так, автори словникового видання «Менеджмент» виділяють три основні наукові підходи до визначення змісту «менеджменту»: а) менеджмент як процес управління; б) менеджмент як наука і мистецтво; в) менеджмент як сфера професійної діяльності [3, с. 809]. Вочевидь, що в контексті держаної інвестиційної політики, як засади успішного соціально-економічного розвитку, нам важливо брати до уваги «менеджмент як процес управління». Виходимо з того, що управління –

це процес, а менеджмент – зміст цього процесу [3, с. 14]. Отже, сутність менеджменту як процесу управління проявляється через основні управлінські функції: прогнозування, планування, керування, координування, контроль, прийняття рішень, добір, навчання персоналу та ін. [3, с. 14].

Тепер щодо державної інвестиційної політики як поняття і суспільно-економічного феномену.

«Інвестиційна діяльність, – пишуть українські фахівці В. Польшаков та Н. Ткаленко, – це базис усього процесу розширеного відтворення, і швидка ліквідація багатьох диспропорцій у розвитку народного господарства залежить безпосередньо від неї» [4, с. 5]. За їх же класифікацією основними суб'єктами інвестиційної діяльності є: інвестори; постачальники товарно-матеріальних цінностей; користувачі об'єктів інвестиційної діяльності; держава; виконавці робіт [4, с. 11].

«Державно інноваційно-інвестиційна політика, – зазначають згадані автори, – це діяльність держави, спрямована на створення сприятливих нормативно-правових та економічних умов для інвестицій взагалі і інвестицій в інновації, стимулювання процесу формування інвестиційних умов для інноваційного розвитку, а також формування ринку інновацій та інвестицій [4, с. 13]. Таке визначення нам видається достатньо точним і доречним, що відповідає суті самого інвестиційного процесу. Серед основних суб'єктів, що регулюють державну інвестиційну політику, українські дослідники (економісти) О. Кириченко та С. Єрохін називають Президента України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів (інші галузеві міністерства) України, Національний банк України, Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України, Державне агентство України з інвестицій та інновацій, Антимонопольний комітет, Українську фондову біржу [5, с. 76]. Зрозуміло, окремо маємо розглядати діяльність місцевих органів виконавчої влади, промислових підприємств тощо.

Варто, однак, зазначити, що держава хоча і розробляє та веде координаційну діяльність щодо стратегії інвестиційної політики, все ж є одним з важливіших суб'єктів такої політики. Згідно з ринковою теорією А. Сміта «держава виконує лише ті функції, – зазначає С. Мочерний, – які не може виконати окремий індивід або

робить він це економічно неефективно» [6, с. 110]. Свого часу саме Дж. М. Кейнс розробив механізм активного державного регулювання економіки саме з використанням важелів, що відповідно обумовлюють і характер державної інноваційної політики. Цілісно можна визначити основні вектори інвестиційної політики держави, які, головним чином, зводяться до наступного: по-перше, створення сприятливого інвестиційного клімату; по-друге, забезпечення постійного зростання валового внутрішнього продукту; по-третє, активізація всіх можливих джерел інвестиційних ресурсів; по-четверте, створення у країні належних умов для збільшення внутрішніх інвестиційних ресурсів; по-п'яте, стимулювання розвитку економіки в країні загалом. Зрозуміло, що при цьому формуванні інвестиційної політики держави важливіше місце має визначення стратегічних основ розвитку держави.

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється за рахунок таких важелів:

1. Податкове законодавство. Основу тут становить Закон України «Про інвестиційну діяльність». Саме він визначає інвестиції як усі види майнових й інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкт підприємницької діяльності, внаслідок чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [7, с 14].
2. Регулювання фондового ринку.
3. Грошово-кредитна політика держави.
4. Законодавче забезпечення прав інвесторів та їх захист.
5. Амортизаційна політика.
6. Регулювання умов для іноземних інвестицій та інвестицій за межами країни.

Не менш важливою і цілісною є проблема створення в державі відповідного інвестиційного клімату. Такий клімат вміщує: політичну стабільність; правову захищеність усіх суб'єктів інвестування; стабільність банківської сфери; наявність належного режиму оподаткування; врахування специфічних інтересів іноземних інвесторів та ін.

---

1. Менеджмент: Понятійно-термінологічний словник / [за ред. Г. В. Щокіна, М. Ф. Головатого, О. В. Антонюка, В. П. Сладкевича]. – К.: МАУП, 2007 – 744 с.

2. Порвін Ю. М. Механізми вдосконалення державної інвестиційної політики в Україні: автор. дис. на здобуття наукового ступеня канд. наук з держ. управління / Порвін Ю. М. – К., 2011. – 23 с.

3. Менеджмент: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [за ред. Г. В. Щокіна, М. Ф. Головатого, О. В. Антонюка, В. П. Сладкевича]. – К.: МАУП, 2007 – 816 с.

4. Польшаков В. І. Інвестиційний менеджмент: навч. посібник / В. І. Польшаков, Н. В. Ткаленко – К.: Конкорд, 2009. – 172 с.

5. Кириченко О. А. Інвестування: підручник / О. А. Кириченко, С. А. Єрохін. – К.: Знання, 2009. – 573 с.

6. Основи економічної теорії / [за ред. С. В. Мочерного]. – К.: Академія, 1997. – 463 с.

7. Федоренко В. Г. Інвестознавство: підручник / В. Г. Федоренко. – 2-ге вид. переробл. – К.: МАУП, 2002 – 408 с.